

Azınlıkça Dergisi

Sayı: 43 - Ocak 2009

Agos - Ocak 2009

Herkül Millas

"Bahane"nin sözlük anlamı, bir şeyin gerçek nedeni gizlenerek ileri sürülen sözde neden'dir. Gazze'deki saldırı, bu günlerde Yahudilere karşı duyulan öfkenin bahanesi mi, sonucu mu? Aslında bu sorunun yanıtını bilemeyeceğiz ve iki şıktan birini iddia edenler de savundukları tezi kesin bir biçimde kanıtlayamayacaktır. Bahane çok çetrefil bir durumdur. Kötü davranan birine saldırdığınızda örneğin, bunu terbiyesizliğine mi karşı yaptınız, yoksa çocukluğunuzdan beri ona karşı beslediğiniz bir husumetten mi? Belki kıskançlıktan, belki ön yargınızdan? Nasıl bilebilirsiniz, nasıl kanıtlarsınız görüşünüzü?

Türkiye'de bir 'kültür' dernekleri federasyonu başkanı 'Bu kapıdan Yahudiler ve Ermeniler giremez, köpeklerle giriş serbest' tabelası ile gösteri yapmış (Gazeteler 11/1). Başkan 'ırkçılık bunun neresinde?' diye hayretler içindeymiş. O, haksızlıkları protesto ediyormuş. Başkan bey Türkiye'ye kızan birinin 'Türkler ve köpekler girebilir' dese alınır mı acaba? İşte önyargı böyle bir şeydir: sahibi bunu ne görür, ne sezer, hatta varlığından şüphe bile etmez.

Yunanistan'da ise son günlerde Yahudi azınlığının bazı sinagoglarının duvarlarına sloganlar yazıldı ve taraf olmaları istendi, gazetelerde Yahudiler Nazilere eşit resmedildi, Yahudi tarihiyle ilgili bir seminer ve ilgili üniversite dersleri baskı sonucu iptal edildi. En kötüsü bu ırkçılığa karşı kamu oyu ve aydınlar genelde sessiz kaldı. Karşı çıkanlar birkaç kişiydi ancak, ve yurt dışından yabancılar. International Helsinki Federation for Human Rights gibi bu yabancılar da olmasa uçurumlara yuvarlandığımızı fark edemeyeceğiz!

Ama Fransa'da da Gazze olayları başlayalı elli beş ırkçı saldırı olmuş (Kathimerini 14/1). Yahudi karşıtı söylem hız kazanmış, sinagoglara saldırılmış. Sarkozy soğukkanlılık önermiş, suçluların cezalandırılacağını söylemiş. Dünyanın bir çok ülkesinde görülen bu Yahudi karşıtı eylemler ırkçılık mı sayılmalı, yoksa Filistinlilerden yana eylemler mi? Yanıt, doğal olarak 'ırkçılık' sözcüğüne vereceğiniz tanıma bağlı. İrkçılığı insanları fırınlarda yakmak olarak tanımlarsanız, bu Yahudi karşıtlığı siyasi protesto sayılır. Yok, bir olay ve durumla ilgisiz kimseleri soyları, dinleri, dilleri yüzünden bir bütün olarak görmeyi ırkçılık sayıyorsanız bu sıraladığım olaylar da

siyasetin çok dışında olaylardır. Karar okurundur. Doğal olarak kişisel sorumluluk da.

Bir test: önyargı var mı?

Tarih içinde Yahudilere yapılanları ve haklarında söylenenleri bir hatırlatayım isterseniz. Sonra da bu geçmişin mirasçısı olan bizler önyargılı olur muyuz, olmaz mıyız, siz kendiniz karar verin.

İ.S. 135 yılından sonra Romalılar Yahudileri diasporada yaşamaya mahkum etti. Afganistan'dan İspanyaya her yana sürüldüler yüzyıllarca. Her yanda dışlandılar. Özellikle Orta Çağda Avrupa'da sürekli kovuldular. Fransa'dan (1306), İngiltere'den (1209), İspanya'dan (1492), Portekiz'den (1496). Reform dönemi hiç yaramadı, Almanya'da da dışlandılar. Sonra her sıkıntı (bulaşıcı hastalık, kuraklık gibi) onlara mal edildi, pogromlar yapıldı. Hitler işi bitirmeye girişti. Shakespear'in Venedik Tüccarı'ndaki 'tefecî' Shylock gibi tiplerin Yahudi stereotiplerine dönüşmesi böyle bir geçmişin sonucudur. Yunan edebiyatını incellerseniz Yahudiler arada 'Türklerden de kötü' kimseler olarak resmedildiğini görürsünüz.

Türk okurunun tepkisi öngörülebilir: ama Müslüman dünya ve hele Türkler hiç öyle davranmadı, diyeceklerdir. İki temel farkı kabul etmek gerek. Herhalde bir nicelik farkı var, bir de zaman içinde gecikme. Ama önyargılar yerli yerinde. Özel araştırmadım ama ne zaman bir metne el attımsa aynı sakatlığı gördüm. On dördüncü yüzyılda Anadolu'yu gezmiş olan İbni Batuta'yı okuyordum, alimin Müslümanlarla oturma cüretini göstermiş olan bir Yahudi doktora nasıl öfkeli olduğunu ve nasıl 'mel'una haddini bildirdiğini' gördüm. Türkiye Diyanet Vakfı yayınlarından Dr. M. F. Kesler'in Kur'an-ı Kerim'de Yahudiler ve Hıristiyanlar (1995) adlı çalışmasını okuyordum, benzer havayı gördüm: 'Yahudiler insan olma özelliklerini kaybetmişler ve hayvanlardan bile aşağı seviyeye düşmüşlerdir' (s. 200) gibi cümleler çoktur kitapta. Türkiye'deki ırkçı edebiyattan, basından, Sabetaycı söylemden de söz edilebilir tabii. İrkçı pratiğe gelince, 1930'lu yıllardaki (tarihçilerin bile 'bilmediği') Yahudi karşıtı uygulamaları, Varlık Vergisini, 6/7 Eylül olaylarını hatırlatabilirim. Hitler'in 'Kavgam' kitabının Türkiye'de on yıllarca en çok satan kitaplardan olduğunu bilir misiniz? Hileci ve düzenbaz anlamına gelen Çifit lafı Türkçe'de var maalesef. Halk diline nasıl yerleşmiş dersiniz? Geçenlerde gördüğümüz Yahudiler/köpekler söylemi de ancak böyle açıklanabilir, sinagoglara, mezarlıklara saldırılar da öyle.

Dünyamız maalesef böyle bir dünya. İrkçılığı içinde barındıran bunu göremez, dedik. Ama önyargının varlığından şüphelenmesinde yarar vardır. Kuşku, insanın kendisini anlaması için yararlıdır, demek istiyorum. Şimdi ... bu yazıdan eğer İsrail politikasını desteklediğimi anladıysanız, bu testte başarısızdınız demektir. Siyaset yapmak için ırkçılık gerekmiyor ki? İsrail'in politikasını eleştirmenin bir yordamı olarak her bir Yahudi'yi sorumlu saymayı hala ırkçılık saymıyorsanız, rahat uyuyorsunuz demektir. Ne mutlu size.